

آن باجه‌های زرد

تغییرات شیوه پرداخت آثار نمایشی پس از رواج تلفن همراه

مازیار معاونی

منتقد

بازتماشای فیلم دیدنی «چهره» ساخته‌ی سیروس الوند که بیست و نه سال پیش یعنی در پاییز سال هفتاد و چهار ساخته شده است بیانه‌ی نوشتن این یادداشت بود. درست در همان روزهایی که این فیلم دلنشین و به‌یادماندنی برای نخستین بار در چهاردهمین دوره‌ی جشنواره فیلم فجر (بهمن ماه ۱۳۷۴) رونمایی شد خانواده‌های متمول تر ایرانی هم جلوی در ادارات مخابرات آن بازه‌ی زمانی صف کشیده بودند تا برای دریافت اولین سری از سیم‌کارت‌های تلفن همراه که آن روزها در گویش عمومی موبایل (به جای واژه‌ی امروزی و متداول تر گوشی) نامیده می‌شد ثبت‌نام کنند؛ سیم‌کارت‌هایی که حدود شش ماه بعد یعنی در تابستان سال هفتاد و پنج تحویل داده شدند و رواج تدریجی آنها از اقشار بالای جامعه به قشرهای متوسط و ضعیف‌تر که ظرف حدوداً یک دهه انجام شد علاوه بر تغییر بسیاری از مناسبات ارتباط در سطوح خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی به شیوه‌ی پرداخت آثار نمایشی هم سرایت کرد و بر شکل نگارش فیلمنامه‌های سینمایی و تلویزیونی در سطوح جزئی و کلان تأثیرات غیرقابل انکاری بر جای گذاشت. به اتکالی این تاریخ‌نگاری اجتماعی می‌توان فیلم «چهره» یعنی دهمین ساخته‌ی این فیلمساز رسته‌ی قابل دفاع سینمای تجاری را که حالا دیگر به سن بازنشستگی رسیده را از آخرین فیلم‌هایی دانست که در آنها از گوشی‌های تلفن همراه خبری نبود و کاراکترهای آثار نمایشی به سبک و سیاق دوره‌ی زمانی پیش از آن از تلفن‌های داخل منزل، مغازه‌ها، ادارات و البته از باجه‌های تلفن عمومی (که امروزه حکم نوستالژی پیدا کرده‌اند) برای برقراری ارتباط تلفنی با یکدیگر استفاده می‌کردند. شاید بد نباشد برای اثبات میزان تأثیرگذاری پیشرفت‌های تکنولوژیک بر آثار نمایشی به مصادیقی از همین فیلم شروع کنیم که بی‌گمان به ده‌ها و صدها اثر فیلم و سریال پس از آن هم قابل تسری است. خوانندگانی که فیلم «چهره» را تماشا کرده و جزئیات آن را به یاد دارند مطمئناً! به خاطر می‌آورند که در این فیلم «تلفن» به مفهوم سنتی آن نقش مهمی را در پرداخت داستان بر عهده داشت؛ از سکانس افتتاحیه‌ی ترافیک پشت چراغ قرمز که زمینه‌ای برای دیدار مجدد دو دوست قدیمی و قرار تلفنی آنها با یکدیگر بود گرفته تا تماس تلفنی برای کسب اجازه‌ی ژیا (معلقه رضوی) از مادرش برای اولین قرار بیرون از منزل با فریدون (ابوالفضل پورعرب) و در نهایت دو فرزند داستانی مهم استراق سمع تلفنی ژیا توسط پدرش از گوشی تلفن دوم منزل که تعقیب ناکام فریدون را به دنبال داشت و در نهایت قرار دوم ژیا و بهنام که از طریق تلفن بخش اداری دانشگاه انجام شد اگر این فیلم تنها یکی دو سال پس از پاییز سال ۱۳۷۴ که استفاده از تلفن همراه دست‌کم میان اقشار متمول‌تر جامعه (از جمله قهرمانان فیلم چهره) متداول شده بود جلوی دوربین می‌رفت شکل نگارش و پرداخت داستان دچار تغییرات بسیاری می‌شد؛ از تغییرات جزئی همچون شیوه‌ی تماس‌های تلفنی عادی و غیرجرانی کاراکترها با یکدیگر تا تماس‌های مهم و عطف‌سازی همچون تماس شبانه‌ی فریدون با ژیا که با شنود تلفنی، بسترساز تشدید حس بی‌اعتمادی مالبختگان به ژیا و درگیری‌های جنجالی بعد از آن شد، حتی به عنوان یک نمونه‌ی موردی و سرفصل پژوهشی می‌توان در دانشگاه‌ها و آموزشگاه‌های مرتبط با ادبیات نمایشی و فیلم‌نامه‌نویسی که نگارش متون نمایشی از سرفصل‌های مهم درسی آنها است چنین ایده‌ای را به کار گرفت و دانشجویان و هنرآموزان را تشویق کرد تا یک فیلم و یک سریال به‌خصوص به ویژه آنهایی که همچون همین فیلم «چهره» در بزنگاه اجتماعی / رسانه‌ای مهم ورود تلفن‌های همراه به وطن زندگی فردی و اجتماعی افراد ساخته شده است را به شکل نسخ قیل یا بعد از ظهور یک تکنولوژی خاص بازنویسی کرده تا میزان تأثیرگذاری‌های اساسی تکنولوژی بر شکل و روند پرداخت متون نمایشی مشخص شده و مورد مطالعه و تدقیق بیشتر قرار بگیرد؛ اتفاقی که فراتر از تلفن همراه و زمان ورود و رواج آن می‌تواند تکنولوژی‌های ارتباطی قیل و بعد از آن نظیر تلگراف، تلفن ثابت و یا پیام کوتاه و شبکه‌های اجتماعی امروزه را هم در بگیرد که از زمان ظهور تا همین مقطع کنونی شکل زندگی و ارتباطات افراد بشر را به شکلی عجیب و غیرقابل برگشت تغییر داده‌اند. اگر بخواهیم نمونه‌ها را بسط دهیم می‌توان از دو سریال مطرح شبکه نمایش خانگی در بازه‌ی زمانی نزدیک یعنی «در انتهای شب» و «پوست شیر» نام برد که تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی قابل استفاده در آنها در پیشبرد و تغییر روند داستان نقش عمده‌ای داشتند و البته این بحث آنچنان گسترده است که می‌تواند نمونه‌های بی‌شماری از تاریخ دنیای نمایش در بازه‌ی زمانی یکی دو قرن گذشته که انقلاب صنعتی چهره‌ی جهان را متحول کرد در برگیرد.

۲۴ ساعت

۱۶

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

تلفن روابط عمومی: ۰۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۰۸۸۷۳۵۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۰۸۸۷۳۵۰۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸ • لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۹۱۳۰۴۱۴۲

• صاحب امتیاز و مدیرمسئول: غلامحسین کریا سچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

تاریخ سازی «درون و بیرون»

بعد از پر فروش ترین انیمیشن تاریخ پیکسار فیلم‌های دیگری راهی پرده سینما می‌کند

انیمیشن‌های در راه

با وجود این، آثار اورجینال زیادی از پیکسار به روی پرده خواهد آمد، مانند ماجراجویی علمی تخیلی «الیو» یک انیمیشن کم‌دی است که آدریان مولینا آن را نوشته و کارگردانی کرده، قرار است در ژوئن ۲۰۲۵ اکران شود، فیلم «هاپرز»، انیمیشنی است که جان هم، بابی موبینیان و پایپر کوردا را در لیست بازیگران خود دارد. این اثر بهار ۲۰۲۶ اکران می‌شود. داستان این انیمیشن روی شخصیت میبل تمرکز می‌کند، دختری شجاع و جوان که افکار بلندپروازانه دارد و ورود به جهان حیوانات هدف اوست، برای رسیدن به این هدف، میبل مغز خود را داخل یک سگ سیگ آبی رویات قرار می‌دهد تا بتواند به سایر حیوانات نزدیک شده و آن‌ها را مطالعه کند و سریال تلویزیونی «چه برنده چه بازنده»، ساخته کری هابسون انیمیشن دیگری است که پیکسار در حال ساختش است اما هنوز تاریخ پخش آن را اعلام نکرده است. داستان این فیلم درباره‌ی یک تیم سافت‌بال مختلط دوره‌ی متوسطه به نام پیکلر در هفته‌ی منتهی به مسابقه‌ی بزرگ فصلی آن‌هاست.

در حالی که اخبار مربوط به دنباله‌های پیکسار تصورات مهمی را برای عموم به وجود آورده است، همان‌طور که مان به آن اشاره کرد، تعداد زیادی فیلم اورجینال در دست ساخت هستند و چندین فیلم دیگر نیز در حال توسعه‌اند و اطلاعات بیشتری درباره‌ی آن‌ها نداده است تا هیجان مخاطبان را بیشتر کند.

پیکسار پیش از این با انتشار، دنباله‌ها و نسخه‌های اورجینال بسیاری را مبهوت کرده است و همیشه اجازه می‌دهد بین کارنشان‌های خود کمی فضای تنفس و استراحت بدهد. به عنوان مثال، انتشار «لوکا» در سال ۲۰۲۱ و «روح» در سال ۲۰۲۰ پس از «شگفت‌انگیزان ۲» در سال ۲۰۱۸ و «داستان اسباب‌بازی ۴» در سال ۲۰۱۹. این موضوع نشان‌دهنده‌ی توانایی پیکسار برای دنبال کردن محتوای اورجینال در کنار کارنشان‌های شناخته‌شده است. نظرات مان به تلاش مستمر برای حفظ این تعادل اشاره می‌کند، حتی اگر برنامه‌ی فعلی استودیو به دنبال دنباله‌هایی در کوتاه‌مدت باشد.

داستان سرایی یک روز موفقی

نظرات مان اطمینان بخش است، به‌ویژه برای مخاطبانی که مشتاق بازگشت پیکسار به نوع داستان سرایی اورجینال هستند که استودیو را به یک نام آشنا تبدیل کرد. در حالی که دنباله‌ها حس آشنایی را ایجاد می‌کنند و می‌توانند بازدهی قوی باکس آفیس را تضمین کنند، بزرگ‌ترین نقطه قوت پیکسار در توانایی آن در بیان داستان‌های غیرمنتظره است که در سطح شخصی طنین انداز می‌شوند، دقیقاً مانند «دایناسور خوب» که مان در آن مشارکت داشت. این اثر در ژانر فانتزی است و در ۲۰۱۵ پخش شد که پیتر سوون آن را کارگردانی کرده است و داستان آن درباره‌ی دنیایی است که انسان‌ها و دایناسورها کنار هم زندگی می‌کنند و یک دایناسور خوش‌قلب با پسر بچه‌ای به نام آلو دوست می‌شود. خوب یا بد، پیکسار در سال‌های آینده دنباله‌های بیشتری خواهد ساخت. همان‌طور که پیتر داکتر، مدیر ارشد خلاقیت پیکسار به تأیید توضیح داد: استودیو اخیراً بر داستان‌هایی متمرکز شده است که از تجربیات خاص دوران کودکی کارگردان‌ها مانند «لوکا» و «قرمز شدن» به دست آمده است. اکنون، استودیو در جست‌وجوی مضامین جهانی‌تر است: تقریباً همه‌ی بچه‌ها فکر می‌کنند اسباب‌بازی‌هایشان زنده شده‌اند یا هیولایی در کمندشان پنهان شده است و می‌توانند با فیلم‌هایی مانند «داستان اسباب‌بازی» و «کارخانه‌ی هیولاها» ارتباط برقرار کنند.

پیکسار سازنده‌ی دو انیمیشن «دسپول ۳» و «درون و بیرون ۲» است که دیزنی آن را پخش کرده است. دیزنی اسمال با اکران این دو فیلم حدود سه میلیارد دلار از اکران‌های سینمایی به‌دست آورده است که واقعاً رقمی قابل توجه و شگفت‌انگیز است و باید منتظر فیلم‌های بعدی این شرکت ماند که سعی می‌کند هوشمندانه حرکت کند و فیلم‌هایی را بسازد که مخاطبان جهانی یافته‌اند.

زینب کاظم‌خواه

خبرنگار گروه فرهنگ

«درون و بیرون ۲» یا همان «اینساید آوت» تاکنون با یک میلیارد و ۶۹۶ میلیون و ۴۴۷ هزار و ۲۲۶ دلار، یکی از پر فروش‌ترین انیمیشن‌های تاریخ سینما شده است، رقمی که بسیار شگفت‌انگیز است. این انیمیشن که دنباله‌ی «درون و بیرون» ساخته شده در ۲۰۱۵ است، تا امروز در فروش یک‌هزار و پانصد و بیست و یک میلیون دلار باکس آفیس را از آن خود کرده است؛ طوری که در جدول فیلم‌های پر فروش تاریخ سینما قرار گرفته است و در کنار آثاری چون «آواتار»، «انتقام‌جویان: پایان بازی»، «آواتار: راه آب» و «تایتانیک» قرار دارد و حالا در این جدول در رده‌ی هشتم قرار گرفته است. نکته‌ی جالب‌تر این است که در تاریخ اکران‌های سینمایی تنها ۵۵ ژانر توانستند از مرز یک میلیارد دلار فروش رد شوند و از بین آن‌ها فقط ۱۲ فیلم به این میزان فروش در باکس آفیس بین‌المللی دست یابند.

این انیمیشن یکی از ساخته‌های استودیوهای انیمیشن پیکسار، یکی از زیرمجموعه‌های شرکت والت دیزنی است و در کارنامه‌اش کلی انیمیشن معروف و محبوب دارد؛ «دایناسور خوب»، «زندگی یک حشره»، «داستانگاه هیولاها»، «در جست‌وجوی دوری»، «شگفت‌انگیزان»، «اسباب‌بازی» و خیلی انیمیشن‌های دیگر که دنباله‌ی بعضی از آن‌ها به‌دلیل استقبال خوب ساخته شدند. برای همین این روزها که «درون و بیرون ۲» حسابی در فروش غوغا کرده، بسیاری امیدوارند که بخش سوم آن هم ساخته شود.

آیا درون و بیرون ۳ ساخته می‌شود؟

کلسی مان، کارگردان «درون و بیرون ۲» مدت‌ها قبل از اکران این انیمیشن، از وجود ایده‌هایی در مورد «درون و بیرون ۳» صحبت کرده بود که در قسمت دوم نتوانست از آن استفاده کند و از نمایش رایلی در یک دوره سنی دیگر هم حرف زده بود، حالا با وجود موفقیت چشمگیر این انیمیشن می‌توان منتظر بخش سوم آن نیز بود.

کلسی مان اما خبرهایی درباره‌ی دنباله‌های موفق پیکسار داده است، از جمله «داستان اسباب‌بازی ۵» و «شگفت‌انگیزان ۳». حالا این برنامه‌ی ذکر شده باعث شد بسیاری این سوال به ذهن‌شان برسد که آیا پیکسار آثار اورجینال را قربانی خواهد کرد تا بیشتر بر فرانتی‌های معتبر و خوش سابقه‌اش تکیه کند؛ به‌ویژه با توجه به اینکه آن‌ها بالا‌فاصله به دنبال «پشت رو ۲» بسیار موفق خواهند آمد.

حالا کلسی مان، کارگردان این فیلم که در طول سال‌ها در فیلم‌های مختلف پیکسار نیز مشارکت داشته است، به این نگرانی‌های مخاطبان اشاره کرده و می‌گوید: «خط تولید پیکسار ممکن است متنوع‌تر از حد انتظار باشد و این روزها این شرکت پروژه‌های بدیع بسیاری را خارج از دید عموم می‌سازد و همچنان متعهد به خلق فیلم‌های اورجینال در کنار ساخت دنباله‌هاست، حتی اگر آن فیلم‌های آینده در حال حاضر در کانون توجه نباشند. انتشار «پشت رو ۲»، تنها یک بخش از یک استراتژی گسترده‌تر را نشان می‌دهد که به‌زودی موج بعدی داستان‌های پیشگامانه‌ی اصلی را معرفی می‌کند. این صحبت‌ها نشان از بینش استراتژی خلاقانه‌ی طولانی‌مدت پیکسار است. نام این استودیو مترادف با محتوای اورجینال پیشگامانه (کوکو، روح) و دنباله‌های پر فروش (داستانگاه هیولاها، در جست‌وجوی دوری) شده است. با این حال، با موفقیت عظیم «پشت رو ۲» مان در باکس آفیس، در کنار اعلام ساخت چندین دنباله‌ی آتی، این نگرانی افزایش یافته است که پیکسار ممکن است از داستان سرایی جسورانه و اورجینال که در ابتدا آن را به یک پیشگام در انیمیشن تبدیل کرده بود، دور شود.

چهره

آوازی که به گوش جان می‌نشست

اکبر گلپایگانی (گلپا) از آوازخوانان سرشناس موسیقی ایرانی و ملقب به «مرد حنجره طلایی»، ۱۳ آبان‌ماه ۱۴۰۲ در ۸۹ سالگی در تهران درگذشت. تنها نمونه‌های معدود شنیده‌شدن صدای آواز گلپا پس از انقلاب به یک آلبوم «مست عشق» در سال ۱۳۸۲ - و شکسته‌شدن طلسم پخش از رادیو-سال ۱۳۸۵ از رادیو فرهنگ - محدود بود. با وجود این محدودیت اما گلپا در ایران ماند و این ماندن بی‌هیچ ادو شعاری و به‌شکلی غریزی و طبیعی رخ داد ولی به‌جای تحسین، از سوی بخشی که می‌توان «شبه‌روشنفکران» نامیدشان، نادیده گرفته شد؛ اتفاقی که به عقیده بسیاری دردناک‌تر از ناگزیری از خانقشینی بود؛ دردی که برای سالیان متمادی بر دل اکبر گلپایگانی سنگینی کرد و گاه‌به‌گاه در مصاحبه‌ای از جمله آن‌جا که گفت: «کاش در ۷۰-۸۰ سالگی می‌مردم و اینقدر دروغ نمی‌شنیدم. آخر چقدر به یک آدم دروغ می‌گویند؟!»، آشکار می‌شد. «امی سبید»، «مست عشق»، «عقیق»، «دل‌ای دل»، «بزم عاشقان»، «روی بزرگی بنویس عشق»، «چرا عاشق نباشم» و «قدر محبت» از جمله آثار گلپا بودند؛ هنرمندی که مخاطبان عام موسیقی ایرانی را که همواره شنونده تصنیف بودند، با آواز آشنا کرد.

کتابخانه

تأملاتی در باب ترجمه‌ی شعر

کتاب «همچون دو قطره آب (تأملاتی در باب ترجمه‌ی شعر)»، نوشته‌ی جواد فرید در ۳۷۸ صفحه و با قیمت ۲۸۵ هزار تومان، توسط انتشارات نیلوفر منتشر شده است. اکثر مترجمان و ترجمه‌پژوهان بر این باورند که ترجمه‌ی شعر اگر نامکمل نباشد، کاری بسیار دشوار است. در این کتاب، مؤلف در پی یافتن و نمایاندن دشواری‌های ترجمه‌ی شعر است. فصل‌های کتاب بسیار متنوع و گسترده‌اند. کتاب از تاریخچه‌ی ترجمه‌ی ادبی در فرانسه شروع و با گذر از پیشینه‌ی ترجمه‌ی شعر در ایران و ترجمه‌پذیری و ترجمه‌ناپذیری شعر، روی برگردان‌های احمد شاملو و بیژن الپی از اشعار پل الوار

همچون دو قطره آب

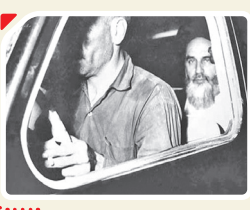
نویسنده:

جواد فرید

انتشارات: نیلوفر

تاریخ

تعبید امام خمینی به ترکیه

۲۱ مهرماه ۱۳۴۳ حسنعلی منصور، لاجه‌ای کاپیتولاسیون را تقدیم مجلس شورای ملی کرد. با تصویب این قانون، حکومت پهلوی به مستشاران آمریکایی ساکن در ایران، مصونیت قضایی می‌داد

که طبق آن هیچ دادگاهی در ایران حق رسیدگی به جرم‌های آن‌ها را ندارد. سیدروح‌الله خمینی پس از اطلاع از تصویب این طرح، در چهارم آبان‌ماه ۱۳۴۳ سخنرانی تندی علیه تصویب این طرح ایراد کرد و مملکت را در اشغال آمریکایی دانست که تمام گرفتاری‌های مردم ایران به آن می‌رسد. در بیانیه ۹ آبان‌ماه نیز رأی مجلس، ننگین، مخالف اسلام و قرآن و سندن بردگی ایران قلمداد شد. پس از این مواضع، در شب ۱۳ آبان‌ماه ۱۳۴۳، مأموران حکومت به منزل آیت‌الله خمینی در قم رفتند و پس از دستگیری، او را به تهران و سپس با هواپیمای نظامی به ترکیه تبعید کردند. آیت‌الله خمینی ابتدا در آنکارا و پس از مدتی در شهر بورسای ترکیه ساکن شد. پس از ۱۱ ماه زندگی، ترکیه تمایلی به ادامه حضور آیت‌الله خمینی در آنجا نداشت؛ لذا ایشان در ۱۳ مهرماه ۱۳۴۴، ترکیه را ترک کرد و به عراق منتقل شد.